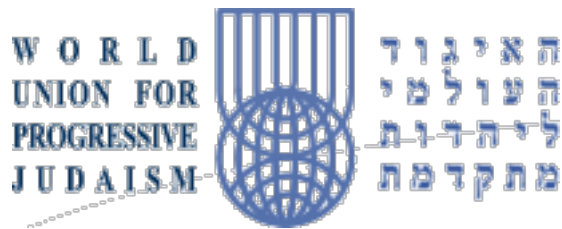

5772

Torah from Around the World

אם אין קמת אין תורה ואם אין תורה אין קמת
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)*

Sjabbat 14 juli 2012 / 24 tammoez 5772
Sidra Pinchas, Bemidbar [Numeri] 25:10-30:1, Tanach blz. 321-332
Haftara: Jirmeja 1:1-2:3, Tanach blz. 915-916

Commentaar: Rabbi Mark L. Winer, Ph.D., D.D.,
until 2011 Senior Scholar, [West London Synagogue](#) of British Jews

Vertaling: Paula Reisner
[Het Engelse origineel](#)

"Extremisme en Gematigdheid"

Zomer is het seizoen van vakantie en pret. Maar zelfs als we ons overgeven aan de zon en heldere hemel, schermen we onze ogen af voor de donkerste hoofdstukken uit de geschiedenis. Helaas is de zomer ook het seizoen van Tisja Be'av en 11 september. De meest duistere dag in de joodse geschiedenis en de donkerste dag in de recente historie van de wereld herinneren ons aan het vernietigende potentieel van de dweepzucht. De dood van Osama bin Laden heeft het religieuze extremisme niet beëindigd.

Volgens velen zijn religieuze verschillen de oorzaak van de gevaarlijkste soorten van gewelddadigheid. Maar de kritieke scheidslijnen in de wereld zijn niet tussen religies. De meest kwaadaardige verdeeldheid vinden we tussen fundamentalistische extremisten en gematigde voorstanders van pluralisme. Inderdaad komt de meest intense haat vooral voor tussen aanhangers van dezelfde religie, tussen de extremisten en de gematigden. Moderne gematigde pluralisten van alle godsdiensten juichen de verschillen toe en dragen zowel onderling respect voor volkeren met andere godsdiensten als tussen eigen medegelovigen actief uit. Fundamentalisten onderwijzen haat tegen allen die niet hun beperkte definities van de waarheid accepteren. Extremisten staan geen compromissen toe en zien tolerantie als een zwakheid. Ze kunnen geen problemen oplossen of een basis voor vrede leggen, want ze geloven dat zij en zij alleen gelijk hebben.

Pinchas, de sidra van deze week, voorziet ons van een les over het gevaar van fundamentalisme. Dit jaar is de Toravorlezing traditioneel verbonden met een haftara over Eliahoe in I Melachiem/ Kon. 18:46-19:21 (*dit jaar valt Sjabbat Pinchas echter na 17*

tammoez en daarom wordt de tekst van Jeremia gelezen, het commentaar gaat echter uit van de tekst in Koningen. DL).

Zowel Pinchas als Eliahoe werden in hun tijd als zeloten beschouwd, maar de rabbijnen, die deze sidrot naast elkaar plaatsten, lijken een subtiel commentaar te geven over de gevaren van zulk fanatisme. Pinchas lijkt beloond te worden voor zijn geloofsijver, maar de carrière van Eliahoe als profeet komt daardoor tot een eind.

Pinchas demonstreert aan het einde van de sidra van vorige week zijn oppositie tot de afgoderij van het volk door Zimri en Cosbi te vermoorden. Deze week begint de tekst met God die met Pinchas een verbond van vrede, een *brit sjalom*, sluit. De rabbijnen zijn in hun commentaren echter van mening dat dit verbond gebroken of niet volledig was. Zij stellen dat het nodig was om met hem een verbond van vrede te sluiten om hem te leren wat vrede is. De rabbijnen waren tegenstanders van een geestdrift zoals die van Pinchas en benadrukken hun opvatting door het verhaal van Eliahoe direct daarop te laten volgen.

Eliahoe vlucht voor zijn leven de berg Choreev op. Hij beschuldigt de Israëlieten ervan het Verbond te negeren, en vraagt God wraak op hen te nemen. God antwoordt Elia met een stille, zachte stem, een *kol d'mama daka*. God wijst Elia af omdat een fanatiekeling niet Gods spreekbuis kan zijn.

Onze joodse traditie leert dat trouw aan God of aan je eigen idealen iets prachtigs kan zijn, maar dat het niet het enige is wat belangrijk is. Wij moeten de menselijkheid van anderen erkennen en hun overtuigingen met respect behandelen. Fundamentalisten mogen dan geloven in de ideeën waar ze aan vasthouden, maar hun overtuigingen kunnen snel verstrikt raken in het verlangen naar macht om die ideeën te verwerklijken. Dan zegt men dat het doel de middelen heiligt, en wordt macht belangrijker dan de ideeën zelf. Macht gedijt op de één-enkele-waarheid-modellen van de wereld. Als mensen er van overtuigd zijn gelijk te hebben, lijkt het vanzelfsprekend voor hen om macht te willen om hun ideeën aan anderen op te dringen.

Maar de wereld is subtieler dan één enkel model van waarheid. Waarheid kan gezien worden vanuit vele perspectieven en er zijn vele paden die naar waarheid leiden. Onze traditie vertelt over Hillel en Sjammai, twee van onze grootste vroege rabbijnse leraren, die drie jaar lang argumenteerden over de wet. De Stem van God roept dan uit: *Eloe we'eeloe devariem Elohiem chajiem*, "zowel deze als die zijn de woorden van de levende God" – beide opinies zijn correct.

Hoe is dit mogelijk? Onbevooroordeelde mensen erkennen de macht van onderling respect zelfs voor tegengestelde meningen. Het is geen absolutistische macht, maar eerder is het de macht van menselijke relaties. Het is het besef dat verschillende mensen met verschillende ideeën samen veel meer van waarde kunnen bewerkstelligen dan wat één idee voor elkaar kan krijgen, hoeveel mensen dan ook dat idee ondersteunen. Diversiteit en pluralisme verheffen het leven. Fanatisme vernietigt creativiteit en bedreigt het leven.

Fundamentalisten hebben een vals begrip van wat goed en slecht is. Ze zijn bezeten door één overtuiging en beseffen niet dat dit niet genoeg is. Ze missen het inzicht dat voortvloeit uit alle tegenwoordige ervaringen dat, als mensen van verschillende religieuze tradities en verschillende politieke overtuigingen, die het belang van respect voor verschillen begrijpen en weten samen te werken met mensen die anders zijn dan zichzelf, zij veel meer met elkaar gemeen hebben en samen veel meer kunnen presteren.

Deze komende 11 september (2011, DL) markeert de tiende gedenkdag van de extremistische aanvallen van Osama Bin Laden. Gematigden van alle geloven, Joden, Christenen, Moslims, Boeddhisten, Hindoes, en anderen, plannen samen om 11 september een Dag van verzoening tussen religies te maken door gezamenlijke diensten te houden en gezamenlijke programma's in plaatselijke gemeenschappen over de hele wereld te sponsoren. Deze nieuwe Heilige Dag is bedoeld om de schandelijke daden, die tien jaar geleden het begrip godsdienst te schande maakten tegen te gaan.

Moge God ons de moed verlenen om religieus extremisme te bestrijden, welke de bron ervan

moge zijn of om welke slachtoffers dan ook het gaat. Moge God ons de wijsheid schenken diversiteit van overtuigingen zowel te respecteren als aan te moedigen. Moge God ons de liefde geven om in samenspraak met anderen om ons heen te bouwen aan een wereld van vrede. *Osè sjalom bímromav, Hoe jaàsè sjalom alénoe, ve'al kol Jisraëel, ve'al kol bené adam, ve'imroe amen.* Moge Hij die vrede maakt in Zijn sferen vrede maken voor ons, voor heel Israël, en voor alle mensen, en zegt daarop 'Amén'.

En zegt daarop zowel in daad als in woord 'Amén!'